

Pressiteadete edastamine

Meediamonitooring

Meediaanalüüsid

Põhiküsimus ei ole Michal ja Meikar, vaid Eesti erakonda de rahastamise skeem

Silver Meikari avaldus musta raha parteikassasse viimise kohta peab kaasa tooma parteide rahastamise süsteemi põhjalikuma raputamise.

Kas riigiprokuratuur uurib tegu, mille eest pole karistusseadustikus karistust ette nähtud?

Endine õiguskantsler Allar Jõks ütleb, et tuleb taastada õiguslik vastutus erakonna varjatud rahastamise eest.

Kärt Anvelt
vanemtoimetaja

„Tunnistan, et olen annetanud erakonna kassasse raha, mis ei ole olnud minu oma ja mille päritolu ma ei tea.“ Sellise lausega alustas Reformierakonna liige Silver Meikar eile Postimehes ilmunud arvamuses oma ülestunnistust. Meikar kinnitas, et peale tema on teisedki isikud Reformierakonnale musta raha toonud, kuid ajakirjandus peab need nimesid ise välja uurima.

Meikar tunnistas, et on annetanud Reformierakonnale suuri summasid, mille päritolu ta ei teadnud. „Selle raha andis mulle ümbrikus Kalev Lillo, kes tollal töötas Reformierakonna kontoris juhtival kohal. Enne annetamist helistas mulle peasekretär Kristen Michal ja küsis, kas olen nõus erakonda toetama. [...] Sain teada, et ega see tegelikult mulle mingeid kulusid kaasa ei toogi. Mulle antakse sulas kontole kandmiseks nii suur summa, mis kahtlasena ei näiks,“ kirjeldas Meikar toimunut. Meikari „annetused“ summas 115 000 krooni olid aastail 2009–2010.

Eile pärastlõunal järgnes uus ülestunnistus: Tartu volikogu reformierakondlasest liige Kristjan Karis rääkis ERR-ile, et temagi on 2005. aastal aidanud parteil varjatud annetusi puhtaks pesta, ja nimetas raha andjaks toonast Tartu piirkonnajuhti, kelleks oli Laine Jänes (praegu Randjärv). Kuid mitu tundi pärast ERR-i uudise ilmumist saatis Karis meediale teate, milles nimetas uudise sisu valeväideteks ja kinnitas, et ei Jänes ega Lillo talle raha ei andnud ning annetus tegi ta toona „ühe erakonnakaaslaselase nime!“ tolle perekondlikel põhjustel.

Meikari nõndanimetatud annetuste aegne Reformierakonna peasekretär, praegune justiitsminister Kristen Michal ja toonane Reformierakonna kontori juhtivtöötaja, praegune riigikogu liige Kalev Lillo tegid eile lõuna ajal ühisavalduse, milles kinnitasid, et Meikari väited, nagu poleks ta Reformierakonnale annetanud oma raha, on üllatavad ja kahetsusväärsed.

Michali ja Lillo sõnul on praeguses olukorras ainuvõimalik, et selliseid väiteid uuriks prokuratuur ja politsei. Michal kinnitas, et kahtluste püsides on ta valmis justiitsministri kohalt tagasi astuma.

Vähem kui tund hiljem teatas riigiprokuratuur, et on alustanud Meikari väidete kontrollimiseks kriminaalmenetlust karistusseadustiku paragrahvi 402-1 tunnustel, mis näeb ette vastutuse erakonna majandustegevusele ja varale kehtestatud piirangute rikkumise eest.

Seadust pehmemdati

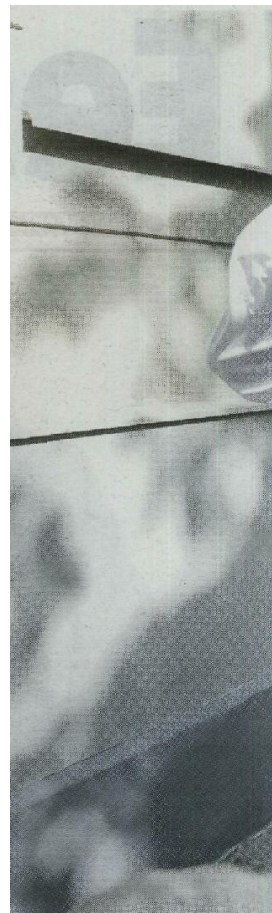
Erakonnaseaduse paragrahvi 12-1 lõige 2 sätestab ammendava loetelu erakonnale lubatud vara allikate kohta. Seaduse järgi võib erakond tulu saada üksnes erakonna liiknemaksudest, riigieelarvest makstavatest eraldistest, lubatud annetustest ja erakonna varaga tehtud tehingutest.

Võib ka küsida: kas riigiprokuratuuril on üldse midagi uurida? Teisisõnu: pole ju võimalik uurida tegu, mis pole karistatav. Nimelt tunnistas riigikogu 2010. aasta oktoobris suure üksmeelega kehtetuks karistusseadustiku sätte, mis nägi erakonnale ette vastutuse varjatud annetuse vastu-

Õrn amet: erakonna peasekretär

Peasekretäri amet on mis tahes erakonnas kõige õrnem. Just peasekretär on see, kes kannab hoolt erakonna rahaasjade eest ja otsib annetajaid ning kellel on üldse kogu raha liikumisest täielik ülevaade. Ilmselt pole raha liikumisega mitte üheski erakonnas lood täiesti puhtad ja valgest kartzvate asjade väljatulekut kardavad vähemal või rohkemal määral kõik.

Seda keerulisem on peasekretäri le endale, kui ta ühel hetkel selles ametis olles võtka ametit maha pannes otsustab hakata tegevpoliitikuks – olgu siis valitsuse või riigikogu liikmena. Siis muutub ta eriti haavatavaks, sest endise või praeguse tegevjuhi tiitlile lisandub valijate antud mandaadi kaudu ka poliitiline vastutus. Valitsuses on praegu kaks endist peasekretäri: siseministriks Ken-Marti Vaher (IRL) ja justiitsministriks Kristen Michal (Reformierakond). Riigikogus on rohkemgi endisi ja praegusi erakondade peasekretäre: IRL-i praegune peasekretär Prit Sibul ja endine peasekretär Margus Tsahkna, Keskerakonna praegune peasekretär Prit Toobal ja endine peasekretär Kadri Simson ning sotsiaaldemokraatide praegune peasekretär Indrek Saar ja endine peasekretär Kalvi Kõva. Peale nende on SDE ja riigikogu liige ka endine Rahvaliidu peasekretär Kajar Lember. **Kärt Anvelt**

Endisel Reformierakonna peasekretär

võtmise eest. Seejuures rõhutas seaduse ette valmistanud justiitsministeerium seletuskirjas: „Kuid olukorras, kus erakond saab keelatud annetuse, mida ta ei tagasta või ei kanna riigieelarvesse, on kehtiva erakonnaseaduse vastutuse sätted erakonnale liiga leebed.“

Keelatud annetuse vastuvõtmine on üks raskemaid ja tõenäoliselt ka populaarsemaid rikkumisi. „Seetõttu on eelnõu viimases seletuskirjas olev põhjendus, et erakondade karistamine keelatud annetuse vastuvõtmise eest ei ole otstarbekas, lihtsalt küüniline. Ka maksude maksmine või liikluseeskirja järgimine ei ole paljude jaoks otstarbekas,“ ütles endine õiguskantsler Allar Jõks mullu 13. jaanuaril riigikogu olulise tähtsusega riik-

aegusel justiitsministril Kristen Michalil (vasakul) ja riigikogulasel Kalev Lillol on pärast erakonnakaaslase šokeerivat avaldust küllaga peamurdmist.

liku küsimuse „Erakondade rahastamine” arutelul. Ta märkis, et kui erakonna rahahankimine võib kujutada ohtu Eesti julgeolekule, siis peaks see olema kontrollitav ja karistatav ning kui Eesti riik ei taha kontrollida oma erakondi, siis ta riskib võimalusega, et tema erakondi hakkavad kontrollima teise riigi erakonnad.

Praegu taandubki vaidlus sellele, miks Meikar avameelse ülestunnistuse tegi, kas ja kes valetab või tagasi astub. See juhib tähelepanu kõrvale põhiküsimuselt: kas ja mida siis erakondade rahastamisega ette võetakse? „Minu arvates on Eestis aastaid liiga pikalt räägitud erakondade rahastamisest, kuid pole astunud ühtegi sammu, et seda süstematiseerida ja vähendada poliitilise korrup-

siooni ohtu,” nentis eile oma avalikkule ülestunnistust põhjendades ka Meikar ise.

Allar Jõks lausus, et ei taha Meikari-Michali juhtumi valguses enda varem öeldut üle korrata. „Olen teinud korduvalt omapoolseid ettepanekuid,” ütles Jõks põhjenduseks.

Jõksi kolm ideed

Tõsi ta on, Jõks on pakkunud mitmeid muudatusi. Esiteks tuleks täiendada erakondade riigieelarvest rahastamise normistikku, nii et edaspidi kataksid riigieelarvest tehtavad eraldised vaid mõistliku isikkoosseisu ja kontori ülalpidamise. Teisisõnu: riigieelarvest saaks raha eraldada üksnes erakonna tegevuskuludeks. Valimiskuludeks võiks kasutada ainult tulumaksuvabalt tehtud an-

Praegu taandub vaidlus sellele, miks Meikar ülestunnistuse tegi kas ja kes tagasi astub

Jõks Eestis pole siiani olnud intelligentset arutelu parteide rahastamise üle

tustest saadud raha, kusjuures nii füüsilise kui ka juriidilise isiku annetustel oleks ülempiir.

Teiseks tuleks Jõksi arvates vähendada erakondade vajadust raha järele. Valimiste ajal on raha alati vähe, seetõttu on ainus võimalus vähendada survet kampaania paisutamiseks. Näiteks seada kampaania maksumusele ülempiir. Seda on aastaid rääkinud ka sotsiaaldemokraadid, kes esmaspäeval esitasid valimisseadusi muutvale eelnõule parandusettepanekud, mis ei lubaks erakondadel kulutada ei riigikogu, kohalike omavalitsuste ega ka europarlamenti valimistel reklaamile üle 400 000 euro. Kolmandaks tuleks Jõksi hinnanguil tagada kontrollorgani sõltumatus ja piisavad vahendid selle tegevuseks.

Jõks on öelnud sedagi, et tuleks taastada õiguslik vastutus erakonna varjatud rahastamise eest, sest vaid tõhus ja järjekindel järelevalve võib tuua poliitilisse kultuuri muutusi. Ka tuleks poliitilise otsustusprotsessi läbipaistvus muuta üheks valimisvõitluse teemaks. „Eestis ei ole siiani toimunud intelligentset arutelu erakonna rahastamise üle. Seda põhjuseks ei ole selleks sobiv, sest võimu pärast omavahel võisteldakse, aga erakondade rahastamine, nagu ka riigikogu liikmete töö tasustamine, on küsimus, mis peaks olema erakonnaüleline,” ütles Jõks 2011. aasta jaanuaris ja jäi oma seisukohtade juurde ka nüüd. ●